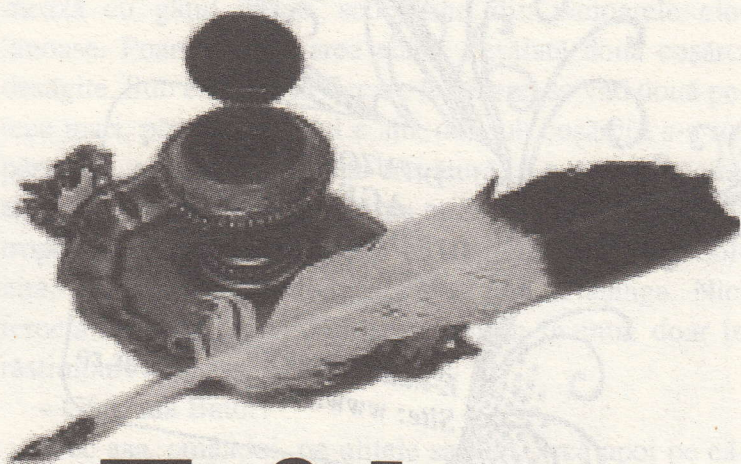

Libris .RO

Respectăm oamenii și cărți

CLASICI
ROMÂNI

ION AGÂRBICEANU

Fefelega

și alte povestiri

EDITURA
ANDREAS PRINT

CUPRINS

- Fefelega / 5*
Două iubiri / 16
Bunica Iova / 64
Daomna Catalina / 73
Străinul / 83
Iarnă grea / 89
La o nuntă / 95
Gura satului / 100
Adieri / 106
Vedenii / 112
Într-o zi de primăvară / 117
- Tabel biobibliografic / 123

Dis-de-dimineată o vezi pe drum, târându-și calul de căpăstru. Femeia e înaltă, uscată, cu obrajii stricați de vărsat, arși de soare și de vânt. Pășește larg, tropotind cu cizmele tari, pline de umflături uscate. Calul o urmează cu gâtul întins, scobâlțind din picioarele ciolănoase. Poartă în spinarea adânc deșălată două coșarci desăgite. Sub coșarci, la fiecare legănare, se văd două pe-tece mari, pământii. Calul e alb, dar sub coșarci i s-a ros părul tot, și pielea, de-atâta frecătură, e-o rană tăbăcită, tare ca potângul. Merge în urma muierii, adormit parcă de tropotul cunoscut al cizmelor ei. Capul, mare cât o solniță, nu și-l mișcă nici la dreapta, nici la stânga. Nici femeia nu-i are grija, ci pășește mereu înainte; doar în răstimpuri zice așa, ca pentru sine:

– Ghii, mă Bator!

Trec așa, amândoi, pe ulițele satului, urcă apoi pe cărarea dinspre Dealu-Băilor și se pierd în coborâșul repede de dincolo de deal. Pe acolo-i coastă pietroasă, și cărarea-i strâmtă, și femeia tot mereu ogoiește calul:

– Noa, mă Bator, mă! Numa-ncet, mă, că nu dau tătarii.

Bator se zdrobește rău pe povârniș, și ciolanele așa de tare-i împung în piele, când ici, când colo, de parc-ar căuta un loc să iasă din trupul bătrân și ostenit. Corfele, desăgite în spinare, bleoncăne în toate părțile, dând să se desprindă de pe șaua mică, de lemn, și pleoapele se lasă și se ridică mereu de pe cele două răni alburii ce-nchipuie

ochii, ca și când ar încerca să tragă-n sus o piele neagră ce-acopere luminile stinse de mult.

Ajunși în vale, se opresc lângă o grămadă de piatră mărunțită. Femeia scoate dintr-o corfă o troncuță de lemn, o umple cu piatră și începe să încarce coșărcile. Calul se clatină încet, la dreapta ori la stânga, după cum pune femeia piatra. Apoi, cu coșărcile pline, pornesc amândoi, încet, la deal. Se-ntâlnesc cu băiețandrii care vin chiuind, cucuiați deasupra coșărcilor desăgite pe căluții mici, dar țapeni. Vin și ei după piatră. Băiețandrii-i dau bună-ziua femeii și trec mai departe.

– Să creșteți mari, să creșteți mari, răspunde dânsa și trage-ntins de căpăstru.

Caii mai tineri nechează, cheamă de ici și de colo, dar Bator urcă din greu, cu capul în pământ, n-aude nimic, nici tropotul cunoscut al cizmelor stăpânei nu-l mai aude. Pipăie cu picioarele și cunoaște, știe unde are să vie vreun pripor mai greu de urcat. Acolo se adună, se înfinge, suflând, nădușit, pe nările largi, bătrâne.

– Ho, mă Bator, ho, mă sărace! Stai să mai hodinim, că doar nu dau tătarii.

Și calul se oprește bucuros, și răsuflă ca din foi. Femeia tocmește coșărcile, mai pune la loc vreo bucată de piatră ce dă să cadă, și cată înainte: Cât mai au până-n vârful dealului?

Și tot așa, cu popasuri dese, cu îndemnuri, ajung pe culme. De aici-i mai ușor. Ajunși în sat descarcă piatra astăzi la o gazdă, mâne la alta. La câte unii duce și săptămâni de-a rândul.

Pe muiere-o cheamă Măria, dar oamenii, batjocoritori cum sunt, îi zic Fefelega. Tineretul mai mărunț din sat așa a pomenit-o: cu Bator de căpăstru aducând piatră la unii și la alții. Cât aur vor fi scos unii și alții din piatra adusă în spinare de Bator, Măria nu s-a gândit niciodată să socotească, dar, de multe ori, când Bator abia urca pe spina dealului, își zicea așa în gândul ei: „Din câtă piatră a purtat săracul, mai că s-ar putea face un deal ca acesta“. Îi plăteau de-o povară zece cruceri. Și când era drumul bun, putea aduce cinci-șase poveri. Tot făcea pe săptămână vreo trei zloți. Și-și zicea în gând: „Tot putem trăi“.

Odată trăise și mai bine. Pe când îi trăia bărbatul, Dinu, oamenii îi ziceau Măria Dinului. Și Măria Dinului, pe vremea aceea, lucra cu Bator alătura, ca și acum, iar Dinu lucra în baie, sfredelea stânca și pușca cu praf ori cu dinamită, ca toți băieșii. Și mai câștiga și Dinu trei-patru zloți la săptămână.

Copii aveau pe-atunci vreo cinci capete. Slăbuți copii. Aveau ce mânca, și tot erau jigăriți. Dinu tușea mult; de câte ori venea de la baie, ud și plin de tină, tușea și suduia copiii – nu-i putea suferi văzându-i așa de prăpădiți. Muierea le ținea partea, îi mângâia, îi săruta pe obrăjorii scortoși, de pe care mereu se desprindea un praf ca o pulbere de făină.

– Lasă-i, măi rumâne, ce-astepti tu acuma de la ei? Când vor începe să lucre, să întăresc ei atunci, zicea femeia.

– Până-i cucu! Dintr-ăștia nu voi vedea eu oameni! răspundea cu ciudă bărbatul.

Și n-a văzut, că Dinu a murit mai degrabă ca toți. Femeia l-a plâns ce l-a plâns, dar n-a avut vreme de jelire,

că, deodată cu înmormântarea, s-a gătat și cel din urmă bănuț din casă. Bator, în vreo trei zile, cât a hodinit până l-au îngropat pe Dinu, era aproape să înțepenească. Acum femeia simțea că singurul sprijin ce-i rămăsese era calul ăsta mare, alb, slab de să-i numeri toate oasele. Satul era tot așa ca și pân' trăia Dinu. Toți oamenii își vedeau de lucru, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Și când au văzut-o pe Măria, a doua zi după ce și-a îngropat bărbatul, c-a și plecat cu Bator de căpăstru, unul mai pestriț la mațe a zis:

– Iată și pe Fefelega!

Și, de-atunci, Fefelega i-a rămas numele.

Dar ea nu s-a încrezut niciodată în oameni, nici nu le-a cerut ajutorul. Altădată se încredea în voia Celui-de-Sus, iar acum, de la moartea bărbatului se încredea în Bator. De când și-a închis Dinu ochii, și ea a ieșit în curte și a strigat: „Tulai!“, de-atunci a simțit că nu oamenii aceia care vor veni să vadă pe mort îi vor fi sprijin de-acum înaintea, ci calul acela mare, alb, care sta legat de-un pociumb și ronțăia liniștit la ogrinji. Și cât a stat mortul în casă, de câte ori ieșea Fefelega afară, îi părea că Bator, cum ronțăia la ogrinji, dând din cap, ar zice: „Da, da, da! Vom face ce vom putea“.

Și așa, încetul cu încetul, tropynd din cizmele mari ziua întregă pe ulițele satului, cu Bator de căpăstru, a început să-l uite pe Dinu. Nu doară așa, ca să se gândească la alt bărbat, că ea de mult nu mai înțelegea decât într-un chip viața: să se frământa săptămână de săptămână, ca, duminica, pe bănuții căpătați, să cumpere bucate și legume pentru casă. Și, pentru asta, se simțea destul de tare, dacă avea pe Bator alătura. Poate or fi

muncit-o și pe ea vreodată – cândva, demult de tot – gânduri mai luminoase, și inima, în tinerețe, poate să-i fi tresărit vreodată de-o căldură tainică. Dar îndată ce s-a înhămat la munca din care vedea că toată viața n-are să mai scape, a înțeles că, pentru o femeie necăjită ca ea, toate acele închipuiri de mai bine sunt, iac-așa, prostii, care-ți fac traiul și mai greu.

S-au aflat vreo doi-trei oameni care au sfătuit-o să se mărite iar.

– Ce să stai așa? Îmbătrânești, ș-atunci nu te mai ia nime.

– Ieie pe muma-dracului! zicea Fefelega.

Și privea cu dușmănie la oamenii aceia, care numai din bunăvoință o sfătuiseră așa. Apoi își punea capul în piept, trăgea de căpăstru – „Ghii, măi Bator, ghii, măi sărace!“ – și-și vedea de drum, gândindu-se la ceva. Nu știa ce-i, dar simțea că-i amar, și nu știa de ce-i mai vine în minte: că, adică, de ce mai trăiește omul în lumea asta? N-a răspuns niciodată decât ridicând din umeri și, deci, îi era ciudă că, din când în când, îi venea iar gândul acela. Câteodată, dimineța, când punea coșărcile pe cal, i se părea că și Bator s-ar gândi la lucrul acesta și că, dacă n-ar fi orb, ar privi-o întrebător.

În cinci ani de văduvie a rămas numai cu doi copii, un băiat și-o fetiță. Trei au murit. Au murit toți când să treacă peste anul al cincisprezecelea. Ca și când acolo, la anul acela, al cincisprezecelea, ar fi fost un prag înalt-înalt, de care era sortit să se împiedice copiii ei. Cădeau și-și rupeau grumajii. Sătenii se bucurau că o mai ușurează Dumnezeu, dar Fefelega nu se bucura deloc. Drept că băieții erau mari, dar, fiind tot bolnavi, nu puteau

munci. Pe unul chiar l-a dat slugă, dar nu l-a ținut stăpânul, zicând că-i prea slab, că n-are vârtute. Și Fefelega tot nu se bucura de moartea lor. De spus, nu spunea nimănui de-o doare ori ba. Nici n-o puteau cunoaște oamenii dacă are mort la casă decât de pe două lucruri: întâi, că, două-trei zile înainte de moartea vreunui copil, Bator sta legat de pociumb, ronțâind ogrinji, și a doua că, după înmormântare, Fefelega pornea cu noaptea-n cap, cu calul de căpăstru, pe ulițele satului. Dar, până era mortul în casă, dânsa ieșea de multe ori și se apropia de cal.

– Ce mai faci, tu, Batore, sărace?

Și calul ciolănos da din capu-i mare cât o solniță, pârând a zice: „De, ce să-i faci, așa e lumea!“.

Și drept avea calul! Aș e lumea! Fefelega a simțit bine că-i așa, de câte ori îi murea vreun copil și-și vedea casa din ce în ce mai goală.

Mai mult venin i se strângea la inimă duminica. Da, atunci își scotea plata pentru munca de-o săptămână, a ei și-a lui Bator. Și bogătanii, știind-o fără ajutor, nu-i plăteau regulat, nu-i plăteau tot, așa că Fefelega avea rămășițe mari pe la toți. Se încredeau că va veni totuși și săptămâna viitoare la lucru, căci n-avea ce face cu Bator. Și mai făceau socoata că, de la o săptămână până la alta, Fefelega, cap de muiere, va mai uita. De uitat nu uita dânsa, dar dacă vedea că omu-i lacom pe creițarașul ei, nu zicea nimic, nu-l mai cerea, ci numai un zâmbet de batjocură i se așeza pe față. Și era ceva curios de tot zâmbetul acesta pe obrazii pământii, mâncați de vărsat, ca două lespejoare de piatră surie pe care au picat mulți picuri grei de ploaie, găurindu-le.